

Accountantsverslag 2024

Gemeente Nijmegen, 25 april 2025

Aan de gemeenteraad
van de gemeente Nijmegen
Postbus 9105
6500 HG NIJMEGEN

Onderwerp
Accountantsverslag 2024

Datum
25 april 2025

Ons kenmerk
2504AB1484/TMO

Behandeld door:
Audit Partner
B. Blomjous MSc RA
06 8355 5440
bblomjous@deloitte.nl

Senior Manager
S.A.M. Damsté MSc RA
06 2281 5205
sadamste@deloitte.nl

Senior Manager
M. Hooymans MSc RA
06 5359 8620
mhooymans@deloitte.nl

Geachte leden van de raad,

Graag bieden wij u hierbij ons accountantsverslag aan met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2024 van de gemeente Nijmegen. Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2024 van de gemeente Nijmegen.

De jaarrekening 2024 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Nijmegen. Bij deze jaarrekening zijn wij voornemens op 25 april 2025 een goedkeurende controleverklaring voor het getrouwe beeld te verstrekken.

Onze controle is uitgevoerd in overeenstemming met onze opdrachtbevestiging gedateerd d.d. 27 september 2024 en met ons auditplan, dat op 25 september 2024 is besproken in uw auditcommissie.

Wij hebben het concept van dit accountantsverslag ambtelijk besproken met uw portefeuillehouder financiën, de directie, de stadscontroller, concernmanager afdeling Financiën en met de betrokken medewerkers van de afdeling Financiën d.d. 31 maart 2025 en 3 april 2025. We hebben dit rapport toegelicht aan uw auditcommissie d.d. 17 april 2025.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

B. Blomjous MSc RA

Op alle opdrachten verricht door Deloitte, behoudens M&A Diensten, zijn de Algemene Voorwaarden Dienstverlening Deloitte Nederland, januari 2020 gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel van toepassing. Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 24362853. Deloitte Accountants B.V. is een zogenoemde affiliate van Deloitte NSE LLP en maakt onderdeel uit van het internationale netwerk van Deloitte Touche Tohmatsu Limited.

Inhoudsopgave

	Kernboodschappen jaarrekeningcontrole	4
	• <u>Kernboodschap jaarrekeningcontrole</u>	5
	Bestuurlijke samenvatting	6
	• <u>Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen</u>	7
	• <u>Speerpunten auditcommissie</u>	11
	Bevindingen jaarrekening	13
	• <u>De financiële positie van uw gemeente</u>	14
	• <u>Belangrijkste bevindingen uit onze controle</u>	20
	Interne beheersing	25
	• <u>Belangrijkste bevindingen voor de interne beheersing</u>	26
	Bijlagen	27
	• <u>Bijlage A1 - Niet-gecorrigeerde controleverschillen</u>	28
	• <u>Bijlage A2 - Onzekerheden in de controle</u>	29
	• <u>Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2024</u>	30
	• <u>Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging</u>	34

Kernboodschappen jaarrekeningcontrole

Kernboodschap jaarrekeningcontrole

De basis voor onze controle is het auditplan 2024 dat met de auditcommissie is besproken. In dit accountantsverslag geven wij u inzicht in de belangrijkste bevindingen bij de jaarrekening en de (ontwikkeling van de) interne beheersing van de gemeente Nijmegen. Wij hebben tijdens onze jaarrekeningcontrole de rekeningsaldi en transactiestromen samenhangend met de balans en het overzicht van baten en lasten gecontroleerd. In deze kernboodschap koppelen wij ons overstijgende beeld terug van deze controle en geven wij beknopt een managementsamenvatting voor de gemeente Nijmegen. In het hoofdstuk 'Bevindingen jaarrekeningcontrole 2024' hebben wij onze bevindingen meer in detail toegelicht, evenals onze adviezen voor de verdere doorontwikkeling van de organisatie gedurende 2025.

Onderwerp

Boodschap

Overall beeld jaarrekening (-controle) 2024

Wij hebben de jaarrekeningcontrole 2024 van de gemeente Nijmegen uitgevoerd met een goedkeurende controleverklaring als uitkomst. Wederom is het de gemeente gelukt om vroeg in het jaar te komen tot een jaarrekening waardoor de controle vroegtijdig is afgewikkeld. Dit is een knap resultaat temeer er een intensieve en complexe implementatie van een nieuw financieel pakket op de achtergrond plaats vond. Hoewel we zien dat er mede daardoor op momenten sprake is van een hoge werkdruk bij medewerkers zien we ook een grote mate van betrokkenheid en verantwoordelijkheid. Wij spreken daarom onze complimenten uit over het behaalde resultaat en kijken terug op een prettige samenwerking met uw organisatie.

Op basis van de jaarrekening hebben wij een drietal kernboodschappen die wij met u willen delen:

- De (ambtelijke-) beschikbare capaciteit is niet altijd in balans met de ambities van de stad. Dit leidt er toe dat niet alle ambities verwezenlijkt kunnen worden op de momenten dat deze zijn opgenomen in de begroting. Met name in de investeringen leidt dit tot een groot verschil in de realisatie ten opzichte van de begroting. Hoewel het investeringsvolume is opgelopen van € 44,2 miljoen in 2023 naar € 70 miljoen in 2024, is het verschil ten opzichte van het beschikbare krediet (€ 185 miljoen) groot. Met de grote opgaven die op de gemeente af komen neemt het belang van realistisch begroten toe. De reden daarvoor is dat ambities die je wel begroot maar niet kunt realiseren leiden tot een kapitaalbeslag op middelen die ook op een andere wijze ingezet hadden kunnen worden. Het college heeft dit ook onderkend en inmiddels heeft bij de begroting 2025 een eerste exercitie plaatsgevonden waarbij de investeringen verder in de tijd zijn weggezet. Dit is in onze optiek een goede ontwikkeling, tegelijkertijd is de ambitie ten opzichte van de huidige realisatie nog steeds fors hoger dan datgene wat op dit moment gerealiseerd wordt. Wij adviseren nader te kijken naar een verdere prioritering van de ambities. Waarbij ambities passend bij de beschikbare capaciteit in de tijd worden weggezet.
- Afgelopen jaar is Nijmegen ook weer gegroeid en mag het zich inmiddels de 9^e stad van Nederland noemen. Om dit te kunnen realiseren beschikt de gemeente over een aantal grote gebiedsexploitaties. Gezien de (financiële-) omvang van deze exploitaties is een goede beheersing en tijdig sturingsmogelijkheden door de raad van groot belang. Om de raad beter in positie te brengen stelt het college dit jaar voor het eerst een MPG (meerjarenprogramma grond) op. Wij zien de ingezette lijn als een verbetering maar constateren ook dat het proces om te komen tot een MPG nog een tijdrovend proces is. Wij adviseren te onderzoeken hoe dit proces verbeterd kan worden.
- De interne beheersing rondom het sociaal domein (Jeugdwet en WMO) is op orde. Wel zien we dat financiële tekorten binnen het sociaal domein zorg voor druk en zien we in toenemende mate dat ook het beschikbaar hebben van zorg een knelpunt vormt als gevolg van personele krapte bij zorginstellingen. Het college erkent deze uitdagingen en is constant actief op zoek naar oplossingen niet alleen om de financiële tekorten te beperken maar ook bijdragen aan het bereikbaar houden van zorg voor zij die dit het hardst nodig hebben. Het recente rapport 'Advies Deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd' van de commissie Van Ark onderschrijft voorgaande en geeft ook weer dat gemeenten naar verwachting de financiële tekorten niet volledig op kunnen lossen. In de begroting 2025 is een forse ambitie opgenomen ten aanzien van het terugbrengen van de uitgaven in het sociaal domein. Een deel van de maatregelen wordt echter pas in 2025 geïmplementeerd terwijl het bezuinigingspotentieel is ingerekend. Wij adviseren het college de impact van de verbetermaatregelen nauwgezet te volgen zodat indien nodig tijdige bijstelling van de begroting kan plaatsvinden.

Bestuurlijke samenvatting

Bestuurlijk relevante bevindingen
en aanbevelingen jaarrekeningcontrole

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Getrouwheid

- Wij zijn voornemens een goedkeurende controleverklaring te verstrekken voor het getrouwe beeld van de jaarrekening.
- De gehanteerde materialiteit voor fouten en onzekerheden bedraagt € 11,2 miljoen respectievelijk € 33,6 miljoen.
- Wij hebben tijdens onze controle van de WNT geen feitelijke afwijkingen geïdentificeerd die de materialiteitsgrens conform het controleprotocol WNT te boven gaan.

Rechtmatigheid

- Het college van B&W heeft in haar rechtmatigheidsverantwoording fouten gerapporteerd groter dan de verantwoordingsgrens.
- In de paragraaf bedrijfsvoering zijn de bevindingen groter dan de rapporteringstolerantie toegelicht door het college.
- De gehanteerde verantwoordings- en rapportagegrens bedraagt € 11,2 miljoen respectievelijk € 1,12 miljoen.
- Wij hebben de conclusies van het college in ons getrouwheidsoordeel betrokken waaruit geen materiële tekortkomingen zijn gebleken.
- Wij hebben geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd ten aanzien van de SiSa-bijlage die als bijlage bij de jaarstukken is opgenomen. In [Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2024](#) is de voorgescreven tabel met fouten en onzekerheden opgenomen.

Financiële positie

- De financiële positie ultimo 2024 is verbeterd ten opzichte van 2023.
- De beschikbare weerstandscapaciteit ultimo 2024 bedraagt € 212 miljoen (2023: € 191 miljoen). Deze weerstandscapaciteit is hoger dan de door de gemeente Nijmegen onderkende en aanwezige risico's van € 108 miljoen (2023: € 144 miljoen).
- Uw jaarrekening toont wat betreft de baten en lasten een verschil tussen de begroting en realisatie, en kent een relatief hoog voordelig rekeningresultaat 2024 ad € 28 miljoen (2023: voordelig € 71 miljoen).

Realiteitsgehalte begroting

- De afgelopen jaren is sprake van fors positieve resultaten ten opzichte van de (met name primitieve) begroting. Daarnaast is een sterke aangroei van het vermogen over de afgelopen jaren zichtbaar en nemen de vooruit ontvangen subsidies toe tot € 183 miljoen. De (ambtelijke) beschikbare capaciteit is daarmee niet altijd in balans met de financiële middelen die de stad tot haar beschikking heeft.
- Met name bij de investeringen zien we dat de besloten ambities en de gerealiseerde resultaten ver uit elkaar liggen. Hoewel het investeringsvolume is gestegen van € 44,2 miljoen in 2023 naar € 70 miljoen in 2024, blijft het verschil tussen het beschikbare krediet (€ 185 miljoen) en het gerealiseerde investeringsvolume (€ 70 miljoen) groot. Met de grote opgaven die op de gemeente af komen neemt het belang van realistisch begroten. Investerings die wel worden begroot maar niet kunnen worden gerealiseerd, leiden tot lagere kapitaallasten dan begroot. Daarnaast kan het niet realiseren van investeringen binnen de gestelde tijd in de toekomst leiden tot te krappe investeringskredieten als gevolg van prijsstijgingen. Het college heeft dit ook onderkend; bij de begroting 2025 heeft een eerste exercitie plaatsgevonden waarbij investeringen verder in de tijd zijn gepland. Wij beschouwen dit als een positieve ontwikkeling, maar tegelijkertijd blijft de ambitie ten opzichte van de huidige realisatie aanzienlijk hoger dan wat momenteel wordt gerealiseerd. Wij adviseren om verder te kijken naar een prioritering van de ambities, waarbij de ambities in de tijd worden afgestemd op de beschikbare capaciteit.
- Wij adviseren om in 2025 nader onderzoek te verrichten naar de structurele oorzaken van het rekeningsaldo 2024 en te onderzoeken hoe het realiteitsgehalte en de voorspellende waarde van de begroting en de tussentijdse informatievoorziening kunnen worden verbeterd. Het is aanbevelingswaardig om de structurele voordelen in programma's onder de loep te nemen. En de effecten hiervan te verwerken in de begroting.

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Sociaal domein

- In 2024 is de controle soepel verlopen. De verantwoording van de bestedingen bij zorgaanbieders zijn getrouw en op rechtmatige wijze tot stand te zijn gebracht. De gemeente beschikt over uitgebreide data (prognosemodel), waardoor zij steeds beter in staat is om zorguitgaven te voorspellen en tijdig bij te sturen. Hierdoor verstevigt de gemeente haar financiële processen en waarborgt zij de rechtmatigheid van de uitgaven.
- De gemeente zet zich actief in voor de hervorming van het sociaal domein (Jeugdzorg en WMO), waarbij de Buurtteams Jeugd en Gezin een sleutelrol vervullen. De buurtteams hebben een positief effect op de instroom in duurdere tweedelijns zorg waarin reeds twee jaar op rij een afname in de instroom zichtbaar is. Hoewel dit een positief effect heeft op de kostenontwikkeling zijn de bestedingen nog steeds hoger dan de beschikbare middelen wat onder anderen wordt veroorzaakt door stijgende kosten van zorgaanbieders.
- In het recente rapport 'Advies Deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd' van de commissie Van Ark wordt de bestaande situatie omtrent de financiële positie van gemeenten met betrekking tot jeugdzorg opnieuw onderstreept. Het rapport wijst erop dat gemeenten naar verwachting niet in staat zullen zijn om de financiële tekorten volledig op te lossen. Dit is een zorgwekkende constatering, gezien de groeiende druk op de publieke financiën en de noodzaak om adequate zorg en ondersteuning te bieden aan jongeren en gezinnen in de gemeenschap. De begroting voor 2025 bevat een ambitieuze doelstelling met betrekking tot het terugbrengen van de uitgaven binnen het sociaal domein. Deze ambitie is echter niet zonder risico's. Een aanzienlijk deel van de voorgestelde maatregelen zal pas in 2025 daadwerkelijk worden geïmplementeerd, terwijl de bijbehorende bezuinigingspotentieel reeds is ingerekend in de begroting. Dit roept de vraag op in hoeverre de realisatie van deze maatregelen tijdig en effectief zal zijn om de benodigde financiële ruimte te creëren. Het is van cruciaal belang de voortgang van de implementatie nauwlettend te monitoren en waar nodig bij te sturen om ervoor te zorgen dat de financiële doelstellingen haalbaar blijven zonder de kwaliteit van de zorg te compromitteren.
- Naast de financiële aspecten van de zorg, is het goed om te erkennen dat de huidige uitdagingen niet uitsluitend om geld draaien. Steeds vaker blijkt dat het onvermogen om zorg effectief te organiseren voortkomt uit een tekort aan beschikbare zorgprofessionals. Dit tekort heeft directe gevolgen voor de kwaliteit en continuïteit van de zorgverlening, hetgeen de druk op de gemeente verder opvoert. In dit licht neemt het belang van preventieve maatregelen en het versterken van een sociale basis toe. Preventie kan een sleutelrol spelen in het verminderen van de zorgvraag, door vroegtijdige ondersteuning te bieden en te investeren in de gezondheid en het welzijn van inwoners. Het college is zich bewust van deze complexe dynamiek en is samen met de raad actief aan het verkennen naar manieren om zowel de organisatie van zorg te verbeteren als preventieve initiatieven te versterken. Door te investeren in de sociale infrastructuur en preventieve maatregelen kan een veerkrachtigere en meer toekomstbestendige zorgstructuur worden opgebouwd, die in staat is om de uitdagingen van de komende jaren het hoofd te bieden.

Grondexploitatie

- Over 2024 zien we op totaalniveau een licht negatieve financiële ontwikkeling voor de grondexploitaties. Zo zijn er bij diverse planwijzigingen doorgevoerd als gevolg van de genomen raadsbesluiten, zijn kostenramingen geactualiseerd en zijn de plankosten over de gehele projectenportefeuille toegenomen. Dit heeft een licht negatief financieel effect op de waardering van de grondexploitaties. We zien daarbij een daling van het risicoprofiel, hoofdzakelijk bij het Stationsdistrict door zekerheid over de indexering van de bijdragen vanuit het Ministerie van I&W en de gemeente zelf. Daarnaast zien we over alle projecten heen dat als gevolg van inzichten rondom de grondprijsontwikkeling (positievere doorkijk) en het feit dat er meer zekerheid ontstaat over deelplannen nu deze richting uitvoering gaan het risicoprofiel wordt gedempt.
- Voor de grondexploitatie hebben wij het proces, de dossiervorming en de onderbouwingen beoordeeld waarop het management de geactualiseerde schattingen heeft gebaseerd. Wij hebben onder andere de realisatie en de geactualiseerde schattingen ultimo 2024 versus de schattingen in de jaarrekening 2023 geanalyseerd ('backtesting').
- Wij zijn van mening dat de waardering van de grondexploitatie op basis van de hiervoor beschreven werkzaamheden een getrouw beeld weergeven.

Kwaliteit verslaggeving

- Tijdens de controle hebben wij het door het management toegepaste proces met betrekking tot belangrijke verslaggevingsvraagstukken geëvalueerd. Hierbij valt te denken aan het proces rondom de verbonden partijen en aan schattingen (bijvoorbeeld inzake de voorzieningen). Een voorbeeld hiervan is het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggeving. Wij zijn van mening dat de verslaggevingsvraagstukken en de toegepaste inschattingen getrouw zijn en consistent worden gebruikt.

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Interne beheersing

- Op basis van de interim-controle 2024 hebben wij tekortkomingen geïdentificeerd in de interne beheersingsmaatregelen voor de financiële verslaggeving. Onze belangrijkste bevindingen zijn met u (gemeenteraad) gedeeld, en zijn besproken in de auditcommissie d.d. 11 december 2024. In het voorliggende accountantsverslag vindt u onze bevindingen naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole.
- Memoriaalboekingen zijn (correctie)boekingen die niet via de reguliere boekingsprocedures worden uitgevoerd. Dit maakt deze boekingen inherent risicovoller, waardoor wij tijdens onze controle extra aandacht aan deze transacties besteden. Wij constateren dat de gemeente zich richt op het verbeteren van de systeemtechnisch ingerichte workflow rondom memoriaalboekingen in het kader van de implementatie van het nieuwe financiële systeem ERPx. Wij zullen ten tijde van de interim-controle 2025 de voortgang hiervan nader beoordelen.

IT-omgeving

- In 2024 hebben wij een IT-audit uitgevoerd, waarover wij gerapporteerd hebben in onze boardletter 2024. Onze conclusie is dat de gemeente aanzienlijke vooruitgang boekt op het vastgestelde groeipad binnen de eigen IT-Roadmap, maar er zijn ook nog verbeterpunten. Daarnaast constateren we met elkaar dat de ontwikkelingen in het veld soms zo snel gaan dat er weliswaar stappen zijn gezet maar daarmee nog niet de gewenste beheersing is gerealiseerd. Om deze reden steunen wij tijdens onze controle in 2024 niet zonder meer op de IT-omgeving en de informatie uit de applicaties. Dit overeenkomstig voorgaande jaren. Daarom hebben wij (extra) gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd, waaronder detailcontroles, waarbij geen afwijkingen zijn geconstateerd.
- Wij zien dat het college de IT-bevindingen onderkend en hiermee actief aan de slag is om verbetering te realiseren middels de IT-Roadmap. Hierover hebben wij u met onze boardletter d.d. 28 november 2024 uitgebreid geïnformeerd en zullen wij verder monitoren in de opmaat naar de interim-controle 2025.

Welke verbeteringen zien wij?

Wij zien dat uw gemeente de volgende verbeteringen heeft gerealiseerd:

- Binnen de grondexploitatie Winkelsteeg is verder gewerkt aan het verfijnen van actueel kaartmateriaal en zijn diverse schattingsposten verder kwalitatief onderbouwd. Deze inspanningen zijn ook voor de controle een waardevolle toevoeging om zowel de opbouw van als de mutaties in de grondexploitatie te kunnen volgen.
- Het grondbedrijf schakelt eerder deskundigen in om ingenomen standpunten te onderbouwen c.q. te laten valideren. Wij zien dit als een ontwikkeling die de kwaliteit en robuustheid van de gebiedsexploitaties ten goede komt.
- De gemeente Nijmegen besteedt op een goede manier aandacht aan de thema's fraude en integriteit, en treedt daarover tijdig met ons in contact. Zoals ook gemeld in onze boardletter zien wij een verdere doorontwikkeling en professionalisering van frauderisicomanagement binnen uw gemeente.

Welke aandachtspunten zien wij?

Daarnaast onderkennen wij de volgende belangrijke aandachtspunten:

- In het proces en in het opstel- en controledossier zien we diverse vertragingen als gevolg van toenemende druk op de beschikbare capaciteit. Oorzaken hiervoor zijn mede de implementatie van ERPx op de achtergrond en het intensieve proces rondom het MPG waardoor de jaarstukken laat in het proces pas volledig zijn afgerond.
- De controle van grondexploitaties blijft arbeidsintensief en tijdrovend. Dit is gezien de omvang van de Nijmeegse projecten geen verrassing maar kan wel worden geoptimaliseerd. Hierover gaan we met uw organisatie in gesprek om de interne controle kwalitatief door te ontwikkelen en ook de onderliggende controledossiers van een verdere impuls te voorzien.
- Niet alleen het aantal SiSa-regelingen maar ook de complexiteit van die regelingen blijft alsnog toenemen. Wij zien dat er met name druk ontstaat in dit proces, en daarmee tijdige aanlevering van de controledossiers, ten aanzien van de specifieke uitkeringen die de gebiedsontwikkelingen raken. Wij raden aan om voor de SiSa-verantwoording blijvende aandacht te hebben voor voldoende capaciteit in de voorbereiding van het jaarrekeningproces en de kennisontwikkeling binnen uw organisatie. Daar waar afstemming met Ministerie of accountant noodzakelijk is verzoeken wij u dit eerder in het proces vorm te geven.

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Overig

- Zie de bijlagen A bij dit accountantsverslag waaruit blijkt welke (niet)-gecorrigeerde bevindingen, onzekerheden en tekortkomingen in de toelichtingen wij hebben geconstateerd.
- In bijlage C is onze volledige onafhankelijkheidsbevestiging te vinden.

Frauderisicoanalyse

- In onze boardletter hebben wij de voortgang op de doorontwikkeling van frauderisicomanagement binnen uw gemeente teruggekoppeld. De ambitie om op dit vlak verder in control te geraken is afgelopen jaar onverminderd voortgezet middels een hernieuwd plan van aanpak. Met dit plan van aanpak werden de volgende sporen beschreven waarlangs de structurele borging van frauderisicomanagement in de gemeentelijke organisatie wordt ingebed:

- Actualiseren en completeren frauderisicoanalyse
- Monitoring opvolging aanbevelingen Stadscontrol
- Bewustzijn creëren op alle lagen binnen de organisatie
- Overdracht aan de eerste en tweede (operationele functies en ondersteunende/adviserende functies) lijn

De organisatie is momenteel in de uitvoering van dit plan van aanpak en wij zullen deze ontwikkelingen blijven volgen en met de boardletter 2025 hierover qua voortgang aan u rapporteren.

Opstel- en controleproces

- In het midden van 2024 hebben wij samen met de ambtelijke organisatie het opstel- en controleproces van de jaarrekening 2023 geëvalueerd. Naar aanleiding van deze evaluatie zijn waar nodig aanscherpingen doorgevoerd in het interne 'draaiboek' voor het opstelproces, evenals in de werk- en planningsafspraken voor de jaarrekeningcontrole.
- Wij hebben afgesproken om dit jaar uitgebreider te evalueren en medio 2025 opnieuw het proces te bekijken om te bepalen op welke terreinen en aspecten verdere verbeteringen mogelijk zijn. Bij deze evaluatie zullen we specifiek stilstaan of en op welke wijze het grondbedrijf haar gegevens eerder kan aanleveren. Overigens merken wij hierbij op dat dit het eerste jaar was waarbij het grondbedrijf zowel een aanlevering van de jaarrekening als MPG gelijktijdig moest opleveren.
- We constateren een enorme betrokkenheid en verantwoordelijkheid van direct betrokkenen bij het opstellen en onderbouwen van de jaarrekening. Dit leidt ertoe dat wij soms later stukken ontvangen maar dat deze nagenoeg altijd aan de daaraan te stellen eisen voldoen doordat een interne kwaliteitscheck consistent worden uitgevoerd ook wanneer de druk toeneemt. Wij ervaren dit als positief daar dit er in hoge mate aan bijdraagt aan het afwikkelen van de jaarrekeningcontrole binnen de afgesproken planning.

Speerpunten Auditcommissie

Sociaal domein | (Begroting 2024 v.s. Realisatie 2024, vooruitblik 2025)

In onze boardletter hebben wij reeds meegenomen in de ontwikkelingen binnen het sociaal domein. Actualiteiten op dit onderdeel hebben wij toelicht in onze bestuurlijke samenvatting. Dit onderdeel behandelen we bij de inhoudelijke terugkoppeling op het [Sociaal Domein](#).

Gebiedsexploitaties | Nota Grondbeleid & Meerjarenperspectief Grondexploitaties

In onze boardletter hebben wij reeds meegenomen in de ontwikkelingen als gevolg van de herijking van de 'Nota Grondbeleid' en de doorontwikkeling van het VGP naar een MPG. Wij constateren dat er veel tijd en energie is gestoken in het nieuwe MPG en ook dat dit proces langer heeft geduurd van verwacht. Zoals u van ons gewend bent reflecteren wij separaat met u op het MPG in de aanloop naar de politiek-bestuurlijke behandeling hiervan in de gemeenteraad.

Risicomanagement | Wendbaar & Weerbaar

Dit speerpunt hebben wij samen de auditcommissie opgepakt in de vorm van een tweetal werksessies tijdens uw commissievergadering. Hierbij hebben we gesproken over risicomanagement in algemene zin en het weerstandsvermogen van de gemeente Nijmegen. Met deze sessies en een op maat gemaakte presentatie hebben wij hier goede inzichten met elkaar gedeeld en ideeën verkend over de doorontwikkeling van dit onderwerp binnen uw gemeente.

Nieuw financieel systeem | Implementatie ERPx

Vanuit de jaarrekeningcontrole hebben wij beperkt ontwikkelingen aan u te melden op dit onderwerp. Wij zien dat, voor zover ERPx de accountantscontrole van 2024 heeft geraakt, er kleine uitdagingen zijn ontstaan in het ontsluiten van de juiste rapportages. Deze zijn door de organisatie tijdig opgepakt en hebben beperkt tot vertraging van het controleproces geleid. Voor zo ver wij nu hebben kunnen waarnemen is de implementatie succesvol verlopen en is de organisatie nu volop met het nieuwe systeem aan de slag gegaan. Wij zullen met de interim-controle van 2025 vaststellen of met deze implementatie ook onze aanbevelingen die wij hebben gedaan rondom tekortkomingen in de beheersing van CODA zijn opgevolgd en in ERPx zijn geborgd.

Delistraat

7de Zevenheuvelentocht
50m

Succes de heuvels!
Tot dans in de heuvels!

POLITIE
NEDERLAND

START SOONER
FINISH FASTER
Factory

WERK
GOORE
THRILL
BETTER
TECHNIQUE
Inspiration

AON
Empower Results

FLY RUNNERS WORLD
NEDERLAND

Bevindingen jaarrekening

De financiële positie van de gemeente

De vermogenspositie van uw gemeente is verbeterd

Het BBV, de verslaggevingsregels voor gemeenten, maakt een duidelijk onderscheid tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen worden gemuteerd. De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming.

Het gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten over het boekjaar 2024 bedraagt € 48 miljoen voordelig. Per saldo is tussentijds € 20 miljoen aan de reserves toegevoegd, zodat het uiteindelijk gerealiseerde resultaat over 2024 circa € 28 miljoen voordelig bedraagt. Dit resultaat is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

In het overzicht hiernaast hebben wij de ontwikkeling van het eigen vermogen opgenomen. De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2024 circa 28% van het balanstotaal (ultimo 2023: 24% van het balanstotaal) en is verbeterd ten opzichte van 2023.

Saldo baten en lasten

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar is weergegeven als het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten. Daarnaast kent de gemeente het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemming. Deze tussentijdse resultaatbestemming bestaat uit de onttrekkingen aan en stortingen in reserves gedurende het boekjaar. Deze mutaties in reserves vinden plaats op basis van door de gemeenteraad genomen besluiten. Het gerealiseerde resultaat is dus mede het gevolg van de eerdere politieke besluitvorming.

Wat het voorgaande concreet betekent voor uw gemeente hebben wij in het overzicht hiernaast weergegeven.

Eigen vermogen (x € 1 miljoen)	2024	2023	2022	2021
Eigen vermogen per 1 januari	222	138	177	126
Tussentijdse resultaatbestemming	20	13	20	10
Gerealiseerd resultaat	28	71	-/- 58	41
Gerealiseerd totaal saldo baten en lasten	48	84	-/- 38	51
Eigen vermogen per 31 december	270	222	138	177

Exploitatieresultaat (x € 1 miljoen)

Totale baten	1.099
Totale lasten	-/- 1.051
Gerealiseerd totaal saldo baten en lasten	48
Af: stortingen in reserves	-/- 73
Bij: onttrekkingen aan reserves	53
Saldo mutaties reserves	-/- 20
Gerealiseerd resultaat	28

De financiële positie van de gemeente

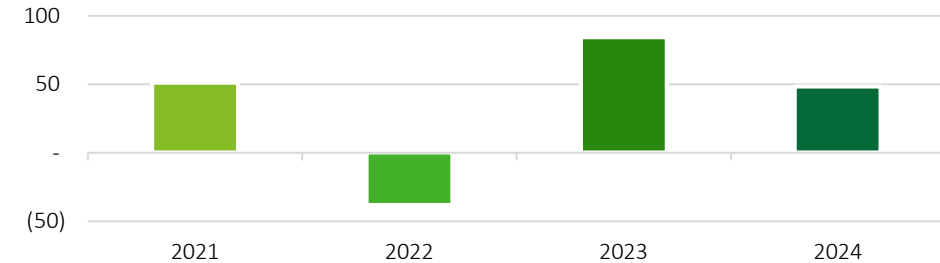
Het overzicht van baten en lasten over het boekjaar 2024 laat een voordelig gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten van € 48,0 miljoen zien, ten opzichte van een begroot voordelig saldo van € 46 miljoen (begroting na wijziging). De jaarrekening 2024 sluit – na verwerking van de mutaties in reserves – met een voordelig gerealiseerd resultaat van circa € 28 miljoen.

Zoals hiernaast te zien is laten de cijfers 2022 een ander beeld zien dan de andere jaren. Dit wordt veroorzaakt door de voorziening op de grondexploitatie die moest worden gevormd door een verwachte opbrengstdaling. In de daaropvolgende jaren 2023 en 2024 is een significante verbetering waargenomen. Deze schommelingen bevestigen de volatiliteit van de markt en onderstrepen de noodzaak voor nauwgezette monitoring. De parameters voor de projectie van verwachte grondopbrengsten van koopwoningen zijn onderhevig aan een brede variabiliteit. Voor de ramingen in 2024 zijn de meest accurate en actuele parameter toegepast die momenteel beschikbaar is, om een realistische inschatting van de financiële positie te waarborgen.

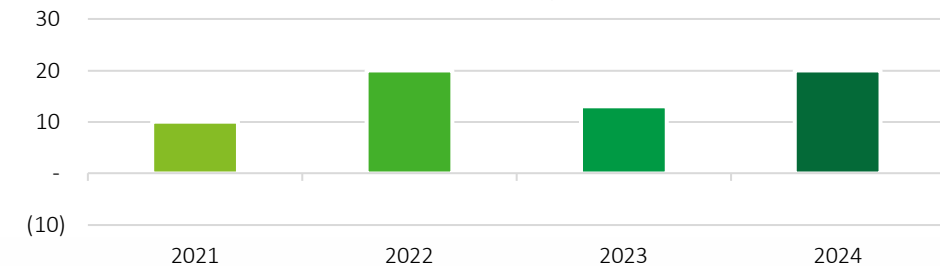
De gemeente Nijmegen heeft relatief grote grondexploitaties. Het is van belang dat de gemeente een financieel beleid maakt en hanteert waarbij de bovengenoemde volatiliteit (incidenteel karakter) niet gaat leiden tot besparingen of investeringen in structurele activiteiten.

In de programmaverantwoording geeft het college per programma op hoofdlijnen een verklaring voor de gerealiseerde afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging. In de paragraaf bedrijfsvoering heeft het college de rechtmatigheid van de begrotingsafwijkingen nader toegelicht. Verderop in dit accountantsverslag gaan wij hierop in.

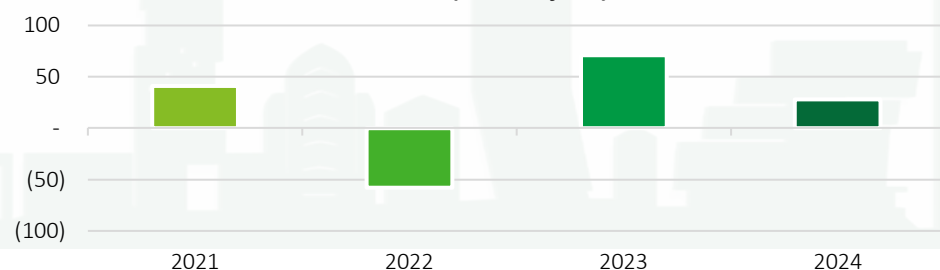
**Gerealiseerd totaalsaldo baten en lasten
(x € 1 miljoen)**

**Mutaties in reserves
(x € 1 miljoen)**

**Gerealiseerd resultaat
(x € 1 miljoen)**

De financiële positie van de gemeente

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Als sprake is van een forse schuld en veel eigen vermogen (totaal van algemene en bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

Grondexploitatiequote

De grondexploitatiequote geeft aan hoe groot de grondpositie (waarde van de grond) is ten opzichte van de totale baten van de gemeente. In de regel geldt: hoe hoger de grondexploitatiequote, hoe groter het risico dat de gemeente loopt.

Netto schuldquote

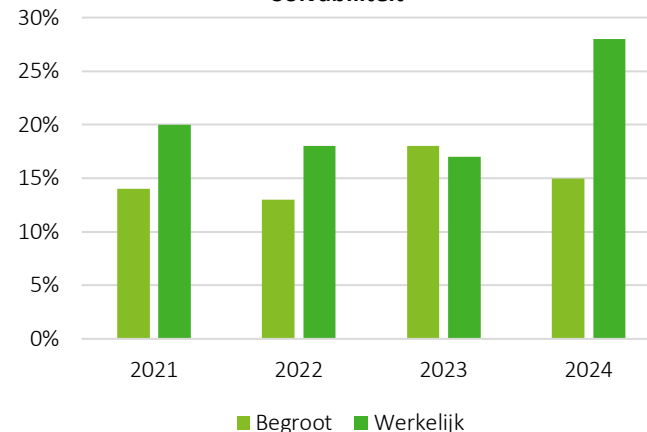
Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de 'druk' van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie.

Structurele exploitatieruimte

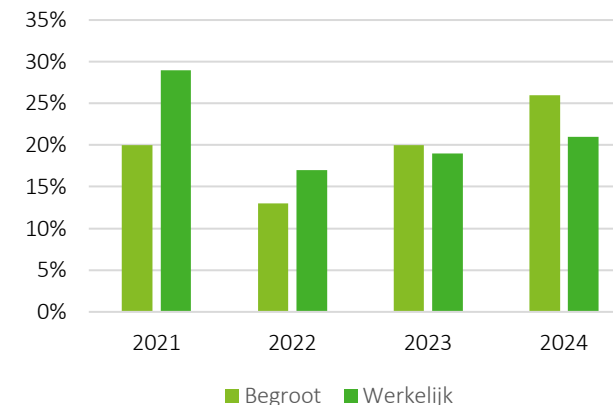
Voor de beoordeling van de financiële positie is ook van belang te kijken naar de structurele baten en lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van leningen) te dekken.

Kengetallen voor gemeente Nijmegen (begroot en werkelijk over de periode 2021-2024)

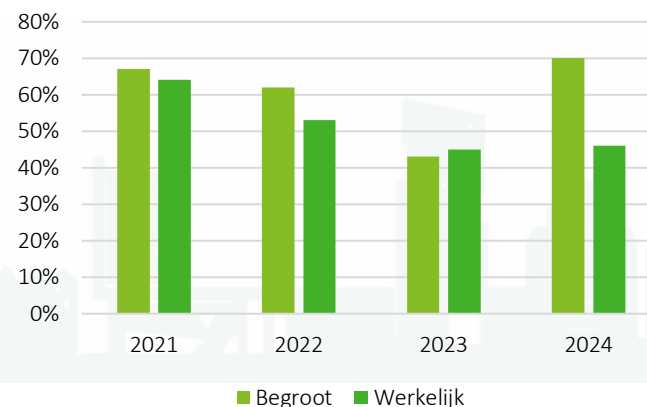
Solvabiliteit

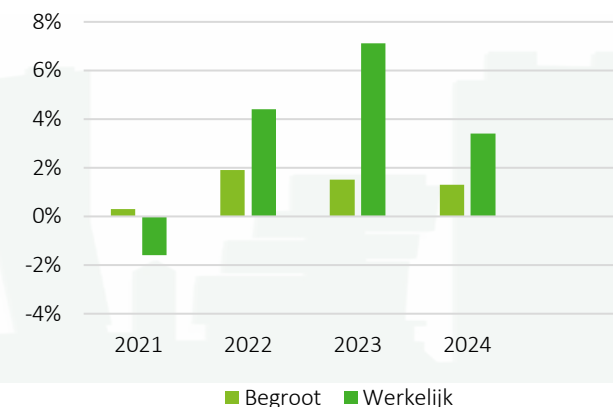
Grondexploitatiequote

Netto schuldquote

Structurele exploitatieruimte

De financiële positie van de gemeente

Voorspellende waarde van uw begroting

De jaarrekening 2024 sluit met een positief gerealiseerd resultaat van circa € 28 miljoen. De begroting is voor uw gemeente een belangrijk sturingsinstrument. Het is een kaderstellend document waarmee de gemeenteraad financiële en beleidsmatige kaders vaststelt waarbinnen het college haar beleid en doelen kan realiseren.

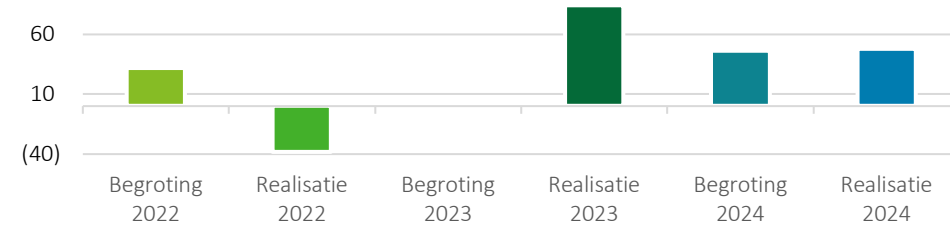
De gemeenteraad heeft de focus gelegd op het realiseren van de gestelde doelen. De realiteit hiervan is echter niet altijd in balans met de beschikbare capaciteit en mogelijkheden. Hiermee is de begroting meer gebaseerd op uw politiek-bestuurlijke ambities dan op wat uw gemeente daadwerkelijk met de beschikbare middelen en capaciteit kan realiseren.

Uw organisatie is zich bewust van deze problematiek. In dit licht adviseren wij u te blijven analyseren waar dit door komt en eventueel maatregelen te nemen om de voorspellende waarde van de begroting van zowel de investeringen als de baten en lasten en de uitvoeringskracht ervan dichterbij elkaar te brengen.

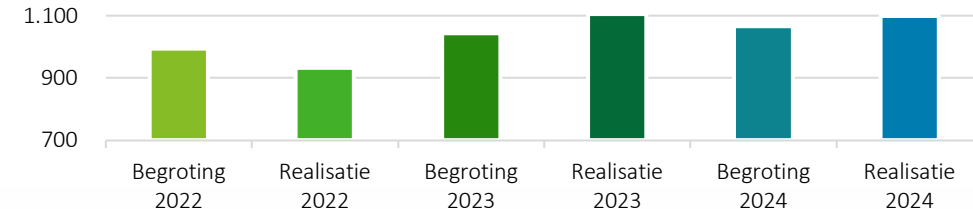
Kwaliteit en transparantie van de jaarstukken

Bij de jaarrekeningcontrole hebben wij vastgesteld dat uw jaarstukken 2024 voldoen aan de vereisten uit het BBV. Wij hebben bij onze werkzaamheden de jaarstukken integraal doorgenomen en hebben daarbij – naast de verenigbaarheid van jaarverslag en jaarrekening – vanuit het belang en begrip van de gebruikers van de jaarstukken vooral gelet op de toegankelijkheid en begrijpelijkheid van de daarin opgenomen toelichtingen en analyses.

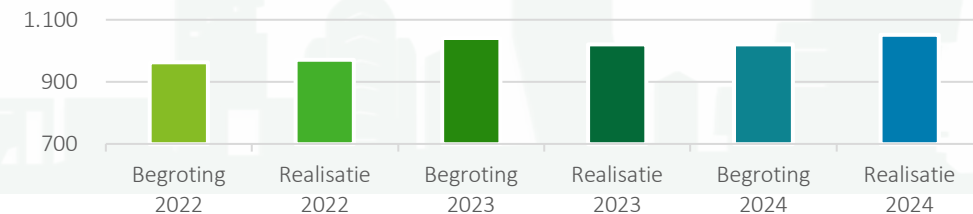
Saldo baten en lasten | Begroting v.s. realisatie
(x € 1 miljoen)

Baten | Begroting v.s. realisatie (excl. mutaties reserves)
(x € 1 miljoen)

Lasten | Begroting v.s. realisatie (excl. mutaties reserves)
(x € 1 miljoen)

De financiële positie van de gemeente

Het weerstandsvermogen is toegenomen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit op basis van de door de gemeente geschatte risico's. Beiden zijn gemuteerd in 2024; de ratio weerstandsvermogen is met 0,2 toegenomen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De door uw gemeente berekende beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 211,9 miljoen (2023: € 180,4 miljoen). De beschikbare weerstandscapaciteit is toegenomen ten opzichte van voorgaand jaar.

Benodigde weerstandscapaciteit

De inventarisatie van risico's – die in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' van het jaarverslag is opgenomen – geeft een indicatie van de financiële omvang van de belangrijkste (specifieke) risico's, inclusief een schatting van de kans dat het geïdentificeerde risico zich voordoet, om daarmee de benodigde weerstandscapaciteit te kunnen bepalen. Daarbij geeft het college een doorlopend inzicht in de grootste risico's (qua financiële impact en kans) voor uw gemeente, en is vermeld welke risico's zijn vervallen en/of nieuw zijn geïdentificeerd. Ook is een inhoudelijke toelichting gegeven op nieuw gedefinieerde en gewijzigde risico's in de top van de belangrijkste risico's.

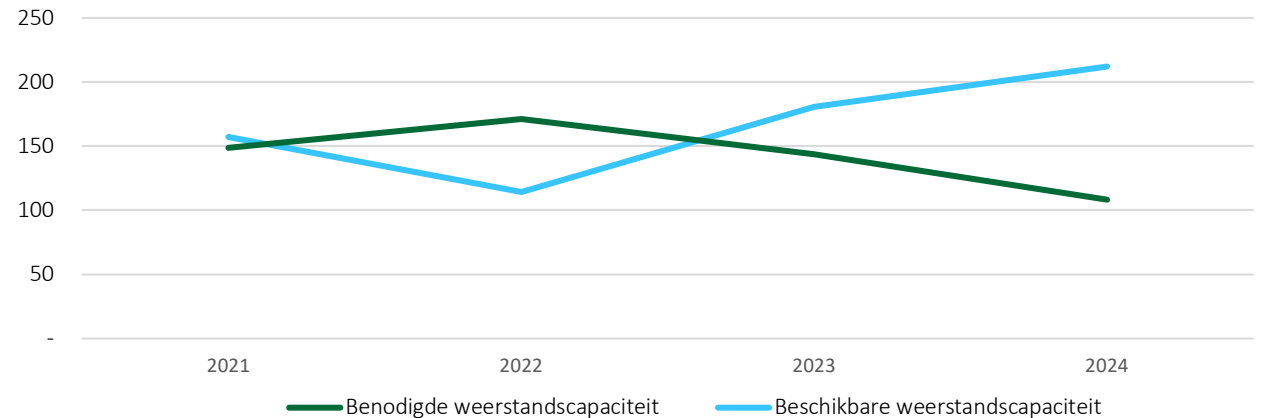
Uw gemeente heeft op basis van deze risico-inventarisatie berekend wat de benodigde weerstandscapaciteit is. Het berekende bedrag voor specifieke risico's bedraagt € 108,3 miljoen (2023: € 143,5 miljoen). Ten opzichte van 2023 is hiermee sprake van een afname.

Uw weerstandscapaciteit van € 211,9 miljoen is toereikend in relatie tot de berekende risico's van € 108,3 miljoen. Dit heeft het college inhoudelijk nader toegelicht in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' van het jaarverslag.

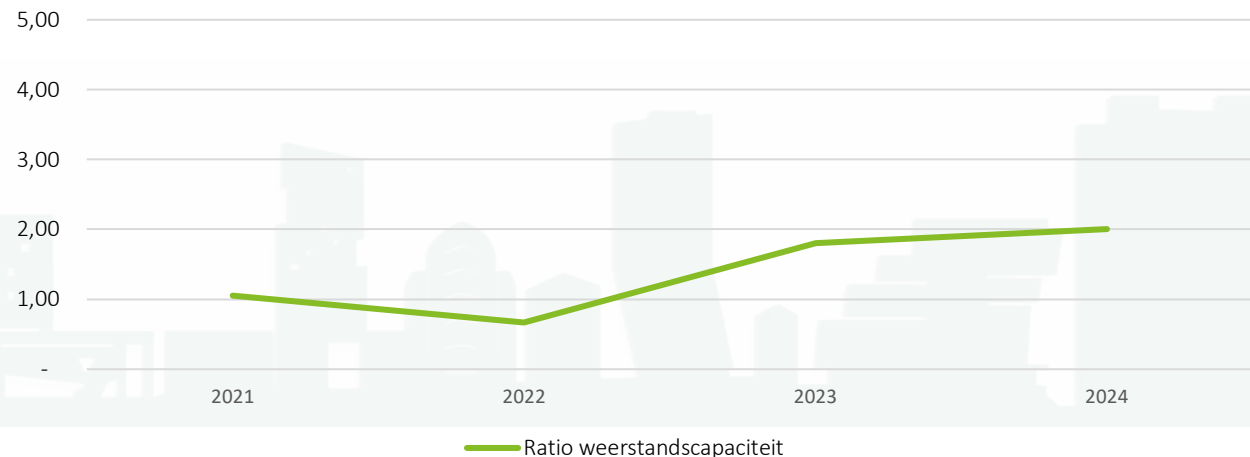
Reflectie weerstandsvermogen jaarrekening

Volledigheidshalve merken wij op dat de door ons berekende weerstandsratio lager is dan is opgenomen in de jaarstukken 2024 (2,0 t.o.v. 6,6). Reden hiervoor is dat wij de ratio hebben genormaliseerd waarbij alle planexploitatie-risico's zijn betrokken in de benodigde weerstandscapaciteit.

Weerstandscapaciteit
(x € 1 miljoen)

Ratio weerstandsvermogen

Rechtmatigheidsverantwoording

Vanaf het boekjaar 2023 is het college verplicht in de jaarrekening een rechtmatigheidsverantwoording op te nemen waarin zij zich verantwoordt over de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties (inclusief begrotingsrechtmatigheid). Een uitgebreidere toelichting op de onrechtmatigheden en de vervolgacties om deze op te lossen/te voorkomen is opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering van het jaarverslag.

Verantwoordings- en rapportagegrens

Via het controleprotocol heeft de gemeenteraad de verantwoordings- en rapportagegrens vastgesteld. De verantwoordingsgrens heeft het college gehanteerd bij het opmaken van de rechtmatigheidsverantwoording en de uiteindelijke conclusie daaromtrent. Fouten en onduidelijkheden die de verantwoordingsgrens niet overschrijden, zorgen voor een positieve uiting van het college waaruit blijkt dat de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. De rapporteringsgrens bepaalt de diepgang van de toelichting van het college in de paragraaf bedrijfsvoering.

Uit de in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording van de gemeente Nijmegen blijken aantal onrechtmatigheden welke de verantwoordingsgrens te boven gaan.

Normenkader

Het college heeft het van toepassing zijnde normenkader in kaart gebracht. Dit normenkader is door de gemeenteraad vastgesteld in haar vergadering d.d. 29 januari 2025. Wij hebben vastgesteld dat dit normenkader leidend is geweest voor het college om te komen tot de rechtmatigheidsverantwoording en de toelichtingen in de paragraaf bedrijfsvoering.

Daarnaast hebben wij vastgesteld dat het college de financiële verordening en controleverordening heeft geactualiseerd. Deze zijn door de gemeenteraad vastgesteld in haar vergadering d.d. 20 december 2023. In de financiële verordening zijn eveneens specifieke richtlijnen opgenomen over de wijze en diepgang van rapporteren over rechtmatigheid en de wijze waarop het college om dient te gaan met begrotingsafwijkingen. Deze komen hierna nader aan bod.

Begrotingscriterium

Bij de rechtmatigheidsverantwoording vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. Financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten, lasten en balansmutaties, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en de hiermee samenhangende programma's (begrotingscriterium). Uitgangspunt hiervoor is het niveau waarop de raad de budgetten in de begroting en bij investeringen geautoriseerd heeft. In de begroting zijn de bedragen voor de lasten en baten vermeld die door de raad zijn vastgesteld. Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting.

De gemeenteraad en het college hebben afspraken gemaakt in welke situatie lastenoverschrijdingen onrechtmatig maar acceptabel zijn (lastenoverschrijdingen zijn en blijven onrechtmatig, maar zijn onder voorwaarden acceptabel wat betekent dat het college deze niet hoeft toe te lichten in de paragraaf bedrijfsvoering).

Wij hebben vastgesteld dat het college specifieke werkzaamheden heeft uitgevoerd ten aanzien van het begrotingscriterium. Hieruit blijkt dat er voor € 47,7 miljoen lasten- en kredietoverschrijding heeft plaatsgevonden. € 47,5 miljoen hiervan is acceptabel op basis van normen kader van de gemeenteraad wat vastgesteld is in de financiële verordening. De niet acceptabele afwijkingen zijn uitgewerkt in de paragraaf bedrijfsvoering.

Voorwaardencriterium

Het voorwaardencriterium heeft betrekking op de eisen die worden gesteld aan de uitvoering van de financiële beheershandelingen. De eisen c.q. voorwaarden zijn afkomstig uit de relevante wet- en regelgeving zoals opgenomen in het normenkader, en hebben betrekking op aspecten als doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedragen, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur.

Gemeenten stellen via de financiële verordening en/of onderliggende nota's kaders vast die van invloed zijn op verslaggeving. Het gaat hier om de invulling van de ruimte die het BBV geeft voor eigen gemeentelijke kaders. Denk hierbij aan grenzen voor het activeren van investeringen, afschrijvingstermijnen, omgang met reserves en voorzieningen en dergelijke. Deze vallen onder het getrouwe beeld en vallen per definitie onder de reikwijdte van de reguliere accountantscontrole. Ook voorwaarden die direct van invloed zijn op de verslaggeving c.q. het getrouwe beeld van de jaarrekening worden niet opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording. Hierbij kan worden gedacht aan het niet naleven van voorwaarden met betrekking tot recht, hoogte, duur, termijnen, normbedragen, doelgroep en grondslag bij bijvoorbeeld bijstandsverlening, maatschappelijke ondersteuning, inkomensoverdrachten en het opleggen van belastingen dat tot gevolg heeft dat de bijhorende lasten of opbrengsten onjuist of onvolledig zijn. Het niet naleven van deze voorwaarden heeft direct invloed op het getrouwe beeld van deze posten in de jaarrekening.

Die onderwerpen die niet onder het getrouwheidsoordeel van de accountant vallen, hebben we onderstaand nader toegelicht inclusief de wijze waarop het college deze in haar werkzaamheden heeft betrokken.

Aanbestedingen

Uw gemeente voert in het kader van de controle op de naleving van de aanbestedingsregels jaarlijks een uitgebreide 'spendanalyse' uit. Wij constateren dat over 2024 geen overtredingen van EU-aanbestedingsrichtlijnen.

Voorraad onderhanden werk (grondexploitatie)

De voorraad onderhanden werk

De balanspost met de belangrijkste schattingen in de jaarrekening betreft de voorraad onderhanden werk, waaronder de bouwgronden in exploitatie (grondexploitatie). Deze balanspost is door het saldo ultimo 2024 ad € 227 miljoen relevant voor de accountantscontrole, maar ook door de schattingen die een rol spelen bij het ramen van de in 2025 e.v. nog te realiseren baten ad. € 568 miljoen en lasten ad. € 371 miljoen. De nog te realiseren baten en lasten vormen samen met de boekwaarde de basis voor de waardering in de jaarrekening, oftewel het verwachte resultaat bij afsluiting van de projecten. Dit leidt tot een voorziening indien het college verwacht dat het project verlieslatend is en tot (tussentijdse) winstneming bij een verwachte winst. Voor de waardering van grondexploitatie dient de gemeente per individueel project te bepalen of de gemeente de boekwaarde plus de in de toekomst nog te realiseren kosten en opbrengsten, naar beste schatting, terugverdiend.

De gemeente Nijmegen schat ultimo 2024 in dat de totale omvang van de niet terug te verdienen kosten op de gehele grondexploitatie circa € 72 miljoen bedraagt (2023: € 76 miljoen). Hiervoor is een voorziening getroffen. Deze voorziening is geheel in mindering gebracht op de bouwgronden in exploitatie. Dit is in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording.

Het controleproces van de waardering van de voorraad onderhanden werk

De risico's voor de grondexploitatie zijn in essentie terug te brengen tot vijf P's:

- **Planning:** is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt. Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.
- **Programmering:** in de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in vooral de woningbehoefte. Is er een kritische analyse gemaakt van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavels, appartementen, etc.) in de projecten, in relatie tot de huidige marktvraag in de gemeente?

- **Prijs:** de verkoopprijzen van woningen, en dus van grond, hebben langere tijd onder druk gestaan. Deze situatie is omgeslagen in een grote vraag naar woningen en grond, waardoor de grondprijs zich in een hoog tempo in positieve zin ontwikkelt. Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd en welke grondprijzen bovenwaarts moeten worden bijgesteld als gevolg van de grotere vraag en de positieve marktontwikkelingen?
- **Plankosten:** door de toenemende vraag naar woningen en dus naar bouwcapaciteit is sprake van een toenemende stijging van de bouwkosten. Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd en welke prijzen bovenwaarts moeten worden bijgesteld als gevolg van de grotere vraag en de hierbij horende prijsontwikkelingen?
- **Parameters:** zijn de parameters voor kosten en opbrengstenstijgingen opportuun, beredeneerd vanuit de huidige situatie en de best mogelijke inschatting van de toekomstige ontwikkeling van de grondprijzen en de plankosten?

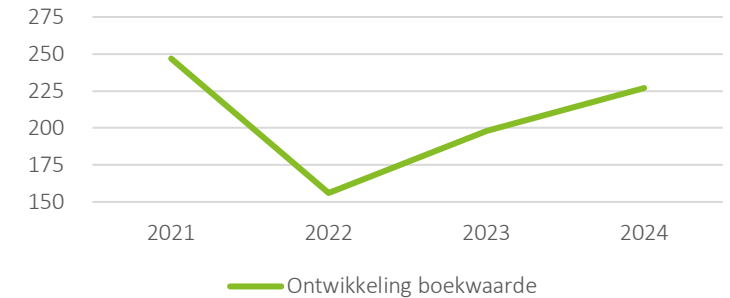
De 5 P's vormen de basis voor de actualisatie van de grondexploitaties zoals opgenomen in uw paragraaf 'Grondbeleid'.

Analyse grondexploitaties

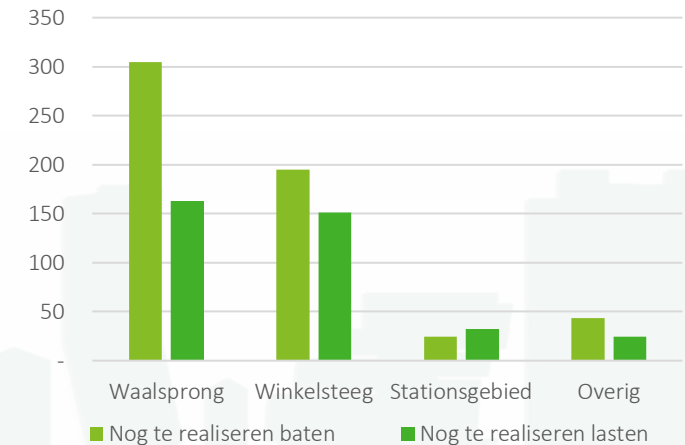
Uit nevenstaande figuren blijkt dat de boekwaarde en/of de geraamde baten en lasten van de bouwgronden in exploitatie in 2024 is toegenomen. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

- Gerealiseerde vermeerderingen:
 - verwerving Van Dijk Groep in Winkelsteeg (circa € 19 miljoen);
 - uitvoering civiele werken en plankosten in Waalsprong (circa € 26 miljoen);
- Verliesvoorziening
 - de verliesvoorziening neemt op totaalniveau af met circa € 3,5 miljoen.

Totale boekwaarde bouwgronden in exploitatie (x € 1 miljoen)

Overzicht nog te realiseren baten en lasten per project (x € 1 miljoen)

Voorraad onderhanden werk (grondexploitatie)

Bij onze beoordeling van de door de gemeente gehanteerde veronderstellingen voor het actualiseren van de grondexploitaties – vooral de uitgangspunten voor planning (fasering), programmering en prijsbeleid, maar ook de parameters voor kosten- en opbrengstenstijging en de gehanteerde rekenrente (rente-omslagmethode), hebben wij het volgende in overweging genomen:

- Of de afzonderlijke veronderstellingen redelijk lijken, onderling afhankelijk en intern consistent zijn, en of de veronderstellingen redelijk lijken wanneer ze collectief of in samenhang met andere veronderstellingen worden beschouwd.
- Of de veronderstellingen in de markt de waarneembare veronderstellingen op passende wijze weerspiegelen, met andere woorden: is er consistentie met de algemene economische omgeving en de economische omstandigheden in/bij de gemeente?
- Of de veronderstellingen aansluiten op de (vastgestelde) plannen (besluiten) van de raad.
- Of de veronderstellingen consistent zijn met de ervaringscijfers van de gemeente (met andere woorden: is historische informatie representatief voor toekomstige situaties?).

De grondexploitaties zijn door het college voor de jaarrekening 2024 opnieuw doorgerekend (geactualiseerd) en waar nodig zijn de verwachtingen bijgesteld, waarmee tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd, en of er mogelijk een (aanvullende) verliesvoorziening noodzakelijk is.

Belangrijkste bevindingen inzake waardering grondexploitaties

Als onderdeel van de controle van de waardering van de bouwgronden in exploitatie voeren wij een risicoanalyse uit ter bepaling van het risicoprofiel van de individuele grondexploitaties en de hierdoor bestaande kans op een materiële fout in de waardering ervan. Hierbij betrekken wij de huidige boekwaarde, het geprognosticeerde resultaat, en de aard en omvang van de nog te realiseren baten en lasten (liggen hier bijvoorbeeld al contracten of overeenkomsten aan ten grondslag of niet).

Naast de hiervoor genoemde elementen spelen bij de risicoclassificatie van de individuele projecten ook de aard van het project, de programmering en de doorlooptijd een belangrijke rol.

Zo zorgt binnenstedelijke herstructurering normaliter voor een grotere complexiteit, doordat de gemeente de bestaande ruimte herontwikkelt en dit type projecten hierdoor (financieel gezien) gevoeliger is voor risico's dan volledig nieuw uit te leggen locaties. Een langere doorlooptijd van de projecten zorgt voor een hoger risicoprofiel, doordat de schatting van kosten en opbrengsten van de projecten subjectiever is naarmate de doorlooptijd toeneemt.

Op grond van onze risicoanalyse hebben wij geconcludeerd dat de grondexploitaties Waalsprong, Winkelsteeg en Stationsgebied de belangrijkste projecten binnen uw gemeente zijn, waarbij wij de grondexploitaties voor onze controle hebben geanalyseerd en geselecteerd voor nadere controle.

Van deze (deel)projecten hebben wij de aannemelijkheid van de nog te realiseren kosten en opbrengsten getoetst en is tevens de getroffen verliesvoorziening gecontroleerd.

Onze belangrijkste observaties hierbij is dat de grondexploitaties goed zijn onderbouwd en dat met een hoge mate van deskundigheid wordt gewerkt. Wij onderkennen echter ook dat voor het project Winkelsteeg nog veel nadere verfijning plaatsvindt (door bestemmingsplannen en raadsbesluiten). Dit zorgt er voor dat het plangebied een hoge dynamiek kent. De afgelopen jaren is het kaartmateriaal en onderliggende opbouw van kostenramingen in beweging. Het ontsluiten van al deze informatie ten behoeve van de jaarrekeningcontrole blijft een intensief proces voor de ambtelijke organisatie alsook voor ons als controlerend accountant. Het is fijn om te zien dat de gemeente het advies de controle van Winkelsteeg, in lijn met Waalsprong, te voorzien van een interne controle. Dit heeft een positief effect gehad op een eerdere inhoudelijke afronding van de controle van dit project. Daarnaast heeft de gemeente ook adequaat ingespeeld op vraagstukken over de grondprijsontwikkeling en tijdig met experts geschakeld om ons van de juiste controle-informatie te voorzien. Naast deze positieve ontwikkelingen zien wij nog ruimte voor verbetering in het proces. Dit zullen wij met uw organisatie in 2025 verder verkennen.

De uitgangspunten die in de grondexploitaties en dus in de jaarrekening 2024 zijn verwerkt, zijn door ons getoetst en als aannemelijk aangemerkt

Wij hebben op grond van de door ons verrichte werkzaamheden inzake de waardering van de grondexploitaties vastgesteld dat uw gemeente:

- Beschikt over actuele ramingen van de nog te realiseren baten en lasten.
- Beschikt over een deugdelijke onderbouwing van de gehanteerde uitgangspunten in de grondexploitaties.
- Externe deskundigheid heeft ingeschakeld ter onderbouwing van de geraamde grondprijzen, grondopbrengsten en parameters.
- Een niet onaannemelijk niveau heeft bepaald van de nog te maken plan- en civiele kosten.

De uitgangspunten die in de grondexploitaties en dus in de jaarrekening 2024 zijn verwerkt, zijn door ons getoetst en als aannemelijk aangemerkt. Verder merken wij volledigheidshalve op dat wij voor de waardering van de grondexploitatie per 31 december 2024 de per die datum vastgestelde projectkaders en genomen besluiten betrokken hebben bij de controle van de waardering. Er is geen rekening gehouden met de effecten van eventuele toekomstige, nog vast te stellen, ambities van uw gemeente.

Fraude, integriteit, en naleving wet- en regelgeving

De beoordeling door het college van burgemeester en wethouders van het risico van materiële fouten in de jaarrekening als gevolg van fraude of van het overtreden van wet- en regelgeving

Bij onze controle vragen wij u jaarlijks inzicht te geven in de eigen inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking kan bevatten door fraude of het overtreden van wet- en regelgeving (corporate compliance), inclusief de aard, omvang en frequentie van de inschattingen, het proces dat u daarbij hanteert, en de communicatie daarover met het personeel en met de gemeenteraad. Tijdens deze gesprekken heeft uw organisatie aangegeven zich bewust te zijn van frauderisico's, waaronder het belang van corporate compliance en de analyse van corruptievraagstukken.

In onze managementletter hebben wij uitgebreid gerapporteerd over fraude en integriteit, en de stappen die uw gemeente hierin heeft gezet.

Geen wijzigingen in onze initiële inschatting van het frauderisico en geen aanwijzingen voor fraude

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij het college, inclusief het invoeren en onderhouden van interne beheersingsmaatregelen voor de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving, de werking en efficiency van de bedrijfsvoering, en de naleving van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Als accountant verkrijgen wij een redelijke, maar geen absolute, zekerheid dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat, als gevolg van fraude of fouten.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten, doordat sprake kan zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen of verkeerd voorstellen van zaken, of het doorbreken van de interne beheersing. Onze controle is uitgevoerd met een hoge, maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraudes hebben ontdekt.

Wij hebben de accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en professionele oordeelsvorming toegepast, in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Fraude en integriteit

Jaarlijks verkrijgen wij inzicht in de integriteitsmeldingen, die wij vervolgens doorspreken met uw coördinator integriteit. Wij hebben op basis van onze controle en de besprekingen geen fraudegevallen geconstateerd.

Onze conclusie is voorts dat uw gemeente op een adequate wijze opvolging geeft aan geïdentificeerde integriteitskwesties, en hierover tijdig met ons in contact treedt.

Interne beheersing

Belangrijkste bevindingen voor de interne beheersing vanuit de controle van het boekjaar 2024

Boardletter 2024, toegespitst op de interne (financiële) beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in het najaar van 2024 een interim-controle uitgevoerd. Deze interim-controle was primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing, voor zover van belang voor onze controle op de getrouwheid en rechtmatigheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

Voor de bevindingen van de interim-controle verwijzen wij naar onze boardletter 2024 gedateerd d.d. 28 november 2024.

In de boardletter hebben wij een aantal aandachtspunten voor het opstel- en controleproces van de jaarrekening 2024 benoemd. Als onderdeel van onze werkzaamheden voor de jaarrekening zijn wij nagegaan of deze aandachtspunten voldoende zijn opgevolgd. Voor zover de opvolging en/of onze controle ervan hiertoe aanleiding geven, hebben wij onze bevindingen in dit accountantsverslag bij het betreffende onderwerp verwerkt.

Memoriaalboekingen

Memoriaalboekingen zijn (correctie)boekingen die niet via de reguliere boekingsgang plaatsvinden. Deze boekingen zijn hierdoor in opzet meer risicovol en daarom besteden wij bij onze controle extra aandacht aan deze boekingen.

Wij merken op dat de gemeente inzet op een verbetering en systeemtechnisch ingerichte workflow van de processen rondom memoriaalboekingen bij de implementatie van het nieuwe financiële systeem. Wij zullen deze ontwikkelingen blijven monitoren en bij live-gang van het systeem toetsen of deze workflow in opzet en bestaan adequaat is ingericht.

Om de controle zo efficiënt en effectief mogelijk uit te voeren, en toe te spitsen op het specifieke risico en karakter van memoriaalboekingen, hebben wij gebruikgemaakt van een data-analyse tool. Hieruit zijn geen onjuistheden, onrechtmatigheden of anderszins bijzonderheden gebleken.

Evaluatie opstel- en controleproces

Medio 2024 hebben wij met de ambtelijke organisatie het opstel- en controleproces van de jaarrekening 2023 geëvalueerd, en waar nodig aanscherpingen verwerkt in het interne 'draaiboek' voor het opstelproces en de werk- en planningsafspraken voor de jaarrekening. Met deze aanpassingen is het proces verder geoptimaliseerd en is de controle binnen de afgesproken planning afgerond.

Het opstel- en controleproces is door een goede samenwerking prettig verlopen. Wel zien we dat controle van de grondexploitaties overeenkomstig voorgaand jaar veel werkdruk creëert aan de kant van de gemeente als ook aan onze kant. We gaan daarom met elkaar in gesprek om te bekijken wat er voor nodig is om deze controle eerder uit te voeren en verder te optimaliseren.

Wij trekken samen met uw gemeente op in het proces van het digitaliseren van de controle. In het najaar van 2024 wisselen wij met uw organisatie verder van gedachten over de vereisten in de automatiseringsomgeving en de inrichting van uw financiële administratie, met als doel de mogelijkheden van data-analyse maximaal te kunnen benutten.

De verantwoording over en interne controle van de SiSa-bijlage is van een goed niveau. Ondanks een nog verdere toename van het aantal regelingen is het controleproces relatief soepel verlopen en merken wij dat de kwaliteit van de dossiervorming vanuit de ambtelijke organisatie toeneemt. Wel merken wij op dat dit proces een blijvend aandachtspunt vormt voor de organisatie. De afgelopen jaren zien wij dat niet alleen het aantal regelingen toeneemt maar ook dat de complexiteit groter wordt. Dit zorgt met name voor vertraging in de aanlevering van controledossiers die gerelateerd zijn aan specifieke uitkeringen binnen het ruimtelijk domein. Het is onze aanbeveling om dit proces blijvend te evalueren en ook van voldoende capaciteit te voorzien om de interne controle te kunnen blijven waarborgen.

Medio 2025 evalueren wij – mede op basis van de actualisatie van de risicoanalyse voor de jaarrekening 2024 – wederom gezamenlijk het proces om te bepalen op welke terreinen/aspecten verdere verbeteringen in het opstel- en controleproces van de jaarrekening mogelijk zijn.

Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiseringsomgeving inclusief cybersecurity zit in een groeipad

De bestaande tekortkomingen in de IT-omgeving leiden ertoe dat de gemeente en wij niet zonder meer kunnen steunen op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Wij zien dat het college de bevindingen heeft onderkend en hiermee actief aan de slag is om verbetering te realiseren middels de IT-Roadmap.

Zij geeft hierbij aan in haar reactie op onze boardletter 2024 dat sprake is van een 'dynamisch landschap met schuivende panelen waarbij zowel ontwikkelingen, bedreigingen maar ook kaders (wetgeving) en gehanteerde normen steeds worden verlegd. Dit tegen de achtergrond van schaarste (op capaciteit en middelen) leidt ertoe dat niet alles tegelijk kan en zoveel mogelijk risicogericht moeten worden geprioriteerd en geopereerd'. Wij onderschrijven deze reactie en zijn daarom ook met uw organisatie in gesprek over wij gezamenlijk over de IT-vraagstukken die er toe doen kunnen rapporteren en informeren om de juiste progressie op dit vlak verder te stimuleren.

Als accountant merken wij volledigheidshalve op dat het gevolg van het (vooralsnog) onvoldoende opvolgen van de aanbevelingen die toezien op de voor financiële verslaggeving relevante systemen (CODA, Suite) wij ook voor de jaarrekeningcontrole 2024 niet zonder meer kunnen steunen op de geautomatiseerde gegevensverwerking. Het gevolg van deze conclusie is dat wij meer gegevensgericht werk hebben moeten verrichten, waaronder het uitvoeren van specifieke werkzaamheden om de betrouwbaarheid van data en lijstwerk vast te stellen. Wij zullen in 2025 vaststellen of en welke aanbevelingen rondom CODA met de implementatie van ERPx zijn opgevolgd en waar de gemeente qua beheersing staat met haar nieuwe financiële systeem.

Bijlagen

A1 - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

Aard van de fouten	Getrouwheid
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	€ 0
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen huidige periode:	€ 0
Totaal getrouwheidsfouten	€ 0

- Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Dit houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en daardoor niet-gecorrigeerde afwijkingen, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde afwijkingen.

A2 - Onzekerheden in de controle

Aard van de onzekerheden

Getrouwheid

Totaal onzekerheden in de controle getrouwheid

€ 0

- Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere onzekerheden.

B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2024

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de strekking van ons getrouwheidsoordeel bij de jaarrekening 2024 en onze conclusies ten aanzien van de rechtmatigheid van de SiSa-bijlage 2024.

- Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen (zoals blijkt uit de controleverklaring): goedkeurend
- Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening: goedkeurend

Per regeling geven wij in de volgende tabel aan of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

Code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
A20	Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme 2023-2026	n.v.t.	€ 0	
A21	Regeling specifieke uitkering ter voorkoming van georganiseerde en ondermijnende jeugdcriminaliteit 2023	n.v.t.	€ 0	
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslagproblematiek 2021	n.v.t.	€ 0	
C62	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen	n.v.t.	€ 0	
C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	n.v.t.	€ 0	
C126	Verbetering digitale dienstverlening	n.v.t.	€ 0	
D8	Specifieke uitkering Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026	n.v.t.	€ 0	
D10	Volwasseneneducatie	n.v.t.	€ 0	
D12	Regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten	n.v.t.	€ 0	
D12A	Regionaal programma voortijdig schoolverlaten	n.v.t.	€ 0	
D14	Specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	n.v.t.	€ 0	
D21	Specifieke uitkering impuls jongerencultuur	n.v.t.	€ 0	
D22	Regeling specifieke uitkering voor de voorschoolse educatie aan ontheemde peuters	n.v.t.	€ 0	
D23	Regeling eenmalige specifieke uitkeringen en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen	n.v.t.	€ 0	
Subtotaal			€ 0	

B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2024

Code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
Subtotaal – zie vorige pagina			€ 0	
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaai	n.v.t.	€ 0	
E19	Regeling specifieke uitkering uitvoeringspilots Ruimtelijke Adaptatie tweede tranche	n.v.t.	€ 0	
E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)	n.v.t.	€ 0	
E53	Regeling specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord	n.v.t.	€ 0	
E58	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem overbruggingsjaar 2021	n.v.t.	€ 0	
E72	Incidentele specifieke uitkering Transfercapaciteit station Nijmegen Heyendaal	n.v.t.	€ 0	
E81	Tijdelijke regeling specifieke uitkering OV-ambassadeurprojecten 2023	n.v.t.	€ 0	
E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	n.v.t.	€ 0	
E98	Verkenningsstudie verbetermaatregelen centrumzijde station Nijmegen	n.v.t.	€ 0	
E104	Regeling specifieke uitkering woningbouw op korte termijn door bovenplanse infrastructuur	n.v.t.	€ 0	
E110	Tijdelijke regeling specifieke uitkering mobiliteitspakketten ten behoeve van woningbouw	n.v.t.	€ 0	
E111	Regeling stimulering schoon en emissieloos bouwen voor medeoverheden	n.v.t.	€ 0	
E113	Tijdelijke regeling uitkering bodemopgaven 2024–2030	n.v.t.	€ 0	
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2024	n.v.t.	€ 0	
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2024	n.v.t.	€ 0	
G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2024	n.v.t.	€ 0	
G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2024	n.v.t.	€ 0	
G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2024	n.v.t.	€ 0	
G13	G13 Onderwijsroute_ deel gemeente 2024	n.v.t.	€ 0	
Subtotaal			€ 0	

B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2024

Code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
Subtotaal – zie vorige pagina			€ 0	
H1	Specifieke uitkering heroïnebehandeling_2024	n.v.t.	€ 0	
H4	Specifieke uitkering stimulering sport	n.v.t.	€ 0	
H26	Specifieke uitkering randvoorwaardelijke functies jeugdhulp	n.v.t.	€ 0	
H28	Regeling specifieke uitkering domein-overstijgend samenwerken 2023_zonder centraal persoon	n.v.t.	€ 0	
H30	Regeling specifieke uitkering sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023–2026	n.v.t.	€ 0	
H35	Regeling specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026	n.v.t.	€ 0	
H37	Regeling specifieke uitkering niet beoogde kosten jeugdzorg vanwege verblijf in gemeente	n.v.t.	€ 0	
H39	Regeling specifieke uitkering domein-overstijgend samenwerken_zonder centraal persoon_2024	n.v.t.	€ 0	
H43	Regeling specifieke uitkering frictiekosten gesloten jeugdhulp	n.v.t.	€ 0	
J9	Specifieke uitkering woningbouwimpuls	n.v.t.	€ 0	
J30	Specifieke uitkeringen proeftuinen aardgasvrije wijken 2e ronde	n.v.t.	€ 0	
Subtotaal			€ 0	

B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2024

Code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
Subtotaal – zie vorige pagina			€ 0	
J31	Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen	n.v.t.	€ 0	
J32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	n.v.t.	€ 0	
J55	Aanpak energiearmoede	n.v.t.	€ 0	
J56	Regeling huisvesting aandachtsgroepen	n.v.t.	€ 0	
J85	Stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen	n.v.t.	€ 0	
J94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties	n.v.t.	€ 0	
J105	Regeling specifieke uitkering startbouwimpuls	n.v.t.	€ 0	
J106	Tijdelijke regeling specifieke uitkering gebiedsbudget	n.v.t.	€ 0	
J107	Meerjarige stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen 2024	n.v.t.	€ 0	
J209	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen	n.v.t.	€ 0	
K28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	n.v.t.	€ 0	
M16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	n.v.t.	€ 0	
M29	Bekostigingsregeling eerste opvang ontheemden Oekraïne door regionale openbare lichamen	n.v.t.	€ 0	
Totaal			€ 0	

C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Bevestiging onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de “Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)” en vormen een belangrijk onderdeel van het ‘normenkader’ waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Nijmegen in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onze onafhankelijke positie te waarborgen

Deloitte beschikt over een stelsel van maatregelen om haar onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Dit stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen.

Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Deloitte.
- Procedures voor de organisatie van periodieke trainingen inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.

- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.
- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en, indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreigingen voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling, inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde ‘onafhankelijkheidsevaluatie’), wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Deloitte wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een gemeenteraad, raadscommissie of auditcommissie, overwegen wij ook een van deze instanties te raadplegen.
- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen wordt periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om deze bedreiging weg te nemen.

Onze beoordeling heeft geen aanleiding gegeven om het komend boekjaar teamleden bij de gemeente Nijmegen te rouleren.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de gemeente Nijmegen

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Deloitte, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de gemeente die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken die aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Deloitte, een bestuurder of interne toezichthouder van Deloitte of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan de gemeente of een bij de gemeente betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid met een (geschatte) waarde van meer dan € 100 ontvangen of verstrekt, en zijn daarom van mening dat er geen sprake is van een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht.

Onder Deloitte wordt verstaan één of meer van Deloitte Touche Tohmatsu Limited (“DTTL” of “Deloitte Global”), haar wereldwijde netwerk van member firms en aan hen verbonden entiteiten (tezamen, de “Deloitte-organisatie”). DTTL en haar wereldwijde netwerk van member firms en aan hen verbonden entiteiten zijn juridisch gescheiden en onafhankelijke entiteiten, die elkaar niet kunnen verplichten of binden ten aanzien van derden. DTTL en iedere DTTL member firm en aan hen verbonden entiteiten zijn aansprakelijk voor hun eigen handelen en nalaten, en niet voor het handelen of nalaten van een andere entiteit. DTTL verleent geen diensten aan cliënten. Raadpleeg www.deloitte.com/about voor meer informatie.

Deloitte levert toonaangevende audit- en assurance-, belastingadvies- en juridische diensten, en diensten op het gebied van consulting, financial advisory, en risk advisory aan bijna 90% van de Fortune Global 500® en duizenden particuliere bedrijven. Onze professionals leveren meetbare en blijvende resultaten die het vertrouwen van het publiek in kapitaalmarkten helpen versterken, klanten in staat stellen te transformeren en bloeien, en de weg wijzen naar een sterkere economie, een meer rechtvaardige samenleving en een duurzame wereld. Voortbouwend op haar meer dan 175-jarige geschiedenis, omvat het bereik van Deloitte meer dan 150 landen en gebieden. Ontdek hoe de meer dan 415.000 mensen van Deloitte wereldwijd een impact maken die ertoe doet op www.deloitte.com.

Deze communicatie bevat louter algemene informatie en noch DTTL, noch haar wereldwijde netwerk van member firms of aan hen verbonden entiteiten verleent door middel van deze communicatie professioneel advies of diensten. Voordat u een beslissing neemt of actie onderneemt die van invloed kan zijn op uw financiën of uw bedrijf, dient u een gekwalificeerde professionele adviseur te raadplegen. Geen enkele entiteit in de Deloitte-organisatie is verantwoordelijk voor enig verlies dat wordt geleden door een persoon die op deze communicatie vertrouwt.